

ΟΜΙΛΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:

«Η ΣΥΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΠΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ ΣΤΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΜΝΗΜΗΣ» :

(Φωνές και ιστορίες του τόπου από το χθες στο σήμερα και το αύριο)

Κωνσταντίνος Αλεξ. Μανουσόπουλος

Καθηγητής Φιλόλογος

Κύριε Γεώργιε Βλασόπουλε, Πρόεδρε του Εφορευτικού Συμβουλίου,

Κυρία Αντωνία Βλαχούση, Προϊσταμένη της Βιβλιοθήκης Ανδρίτσαινας

Κυρία Σταματία Κοτρέτσου, Πρόεδρε της Οργανωτικής Επιτροπής,

Κυρία Ελένη Αγγελοπούλου, Πρόεδρε του Εξωραϊστικού Συλλόγου Ανδρίτσαινας,

Κύριοι εκπρόσωποι των τοπικών Εφημερίδων

Κυρίες και Κύριοι παριστάμενοι.

Από τη θέση αυτή τούτη τη στιγμή αισθάνομαι την ανάγκη να συγχαρώ και να επαινέσω δημόσια την Ιστορική Βιβλιοθήκη της Ανδρίτσαινας και τον Εξωραϊστικό Σύλλογο της πόλης και την οργανωτική Επιτροπή της αποψινής βραδιάς για την οργάνωση αυτής της τόσο σπουδαίας και τόσο σημαντικής σημερινής εκδήλωσης, η οποία είναι αφιερωμένη στον «Τοπικό Τύπο» και τη σημαντική συμβολή του στην ιστορική διαδρομή των τοπικών κοινωνιών.

Παρίσταμαι εδώ σε αυτό το βήμα ως εκπρόσωπος της τοπικής Εφημερίδας «ΤΑ ΠΕΤΡΑΛΩΝΑ», την οποία εκδίδει από το 2007 για είκοσι συναπτά έτη ο Σύλλογος ΠΕΤΡΑΛΩΝΙΤΩΝ (ΒΕΡΒΙΤΣΑΝΩΝ) ΟΛΥΜΠΙΑΣ της Αθήνας. Η τοπική δημοσιογραφία των Πετραλώνων ανάγεται πολύ παλιά, πολλά χρόνια πριν την τωρινή μας Εφημερίδα, στην εποχή του μεσοπολέμου, όταν ο αείμνηστος Πετραλωνίτης συμπατριώτης μας δημοσιογράφος Τάσης Ξύδης, η προτομή του οποίου κοσμεί την πλατεία του χωριού μας, εξέδιδε επί σειρά ετών την Εφημερίδα «ΕΠΙΚΟΥΡΙΟΣ ΑΠΟΛΛΩΝ». Μια Εφημερίδα με πλούσιο ποιοτικό υλικό και πολλούς αναγνώστες. Παρεμπιπτόντως αναφέρω ότι εκ παραδρομής, στη λέξη «Επικούριος»

στον τίτλο, το –ι της παραλήγουσας αναγραφόταν με –ει και όχι με –ι που είναι το ορθό. Η ορθή γραφή όμως με –ι αποκαταστάθηκε μετά τη δημοσίευση του γλωσσολογικού άρθρου του φιλόλογου Πετραλωνίτη καθηγητή Δημήτρη Βηλαρά. Ο Επικούριος Απόλλων συμπορευόταν με την αρχαιότερη Εφημερίδα της ορεινής Ολυμπίας «ΝΕΟΣ ΟΡΙΖΩΝ» των αείμνηστων Ασημάκη και Νίκου Κωστόγιαννη. Είχα την τιμή να γνωρίσω και να συνεργαστώ με αυτό τον ξεχωριστό άνθρωπο, το Νίκο τον Κωστόγιαννη και να φιλοξενηθούν άρθρα μου στην Εφημερίδα του. Σήμερα συνεχίζει επάξια την έκδοσή της ο αγαπητός εγγονός του ιδρυτή της Γιάννης Κωστόγιαννης.

Η Εφημερίδα μας «ΤΑ ΠΕΤΡΑΛΩΝΑ», που είναι ποιοτική και καλαίσθητη και η οποία επί της Προεδρίας μου άρχισε να εκδίδεται και έγχρωμη, πέρα από τα Πετραλωνίτικα ρεπορτάζ της επικαιρότητας και άλλα κοινωνικά και παρελθοντικά ντοκουμέντα του χωριού μας, τα οποία στο σύνολό τους καλύπτονται από εμένα και το Δάσκαλο τον Κώστα το Γενναίο, περιλαμβάνει και μία εξαιρετική πνευματική σελίδα, την οποία για μία 20ετία επιμελείται ο συνάδελφος Πετραλωνίτης φιλόλογος καθηγητής Δημήτρης Βηλαράς, παράλληλα με άλλα περιστασιακά δημοσιεύματά του. Η Εφημερίδα μας διαθέτει κοινωνική σελίδα, στην οποία φιλοξενούνται θέματα κοινωνικής υφής (γεννήσεις, βαπτίσεις, επιτυχίες συμπατριωτών σε Ανώτατα Πανεπιστημιακά Ιδρύματα, λήψεις πτυχίων και μεταπτυχιακών τίτλων, η δράση συμπατριωτών μας επιστημόνων που διαπρέπουν στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, θανάτους, μνημόσυνα και άλλα). Διαθέτει επίσης λαογραφική σελίδα στην οποία καταχωρούνται άρθρα με: τοπικές παραδόσεις, ήθη - έθιμα, πατροπαράδοτες εκδηλώσεις. Το πλούσιο έγχρωμο φωτογραφικό υλικό, που συνοδεύει τις εκάστοτε δημοσιεύσεις, την καθιστά αρκούντως καλαίσθητη. Η Συντακτική Επιτροπή της Εφημερίδας μας επιλέγει με προσοχή τα προς δημοσίευση θέματα, τα οποία απαραίτητα πρέπει να ανταποκρίνονται στους σκοπούς που υπηρετεί η Εφημερίδα, να σχετίζονται με το χωριό μας, με την ιστορία του μέσα στο χρόνο, με τη λαϊκή του παράδοση, με τα έθιμά του, με τα προβλήματά του και με τις δραστηριότητες των κατοίκων του. Έτσι φρονούμε ότι η Εφημερίδα μας περιλαμβάνει ένα πλούσιο υλικό και γίνεται ελκυστική όχι μόνο στους συμπατριώτες μας, αλλά και σε όλους τους αναγνώστες της

στο εσωτερικό και στο εξωτερικό. Αποστέλλεται σε επτακοσίους συνδρομητές ταχυδρομικά και ηλεκτρονικά σε Ελλάδα και σε χώρες του εξωτερικού.

Την ιστορική μνήμη των Πετραλώνων και της ευρύτερης περιοχής, μαζί με την Εφημερίδα μας, την στήριξαν και την εξυπηρέτησαν και τα δύο σημαντικά βιβλία που εξέδωσαν οι συμπατριώτες μας φιλόλογοι καθηγητές Γεώργιος Πολ. Μανουσόπουλος το 2019 και Δημήτριος Κων. Βηλαράς το 1998, αντίτυπα των οποίων έχω πληροφορηθεί ότι έχουν δωρίσει οι συγγραφείς και βρίσκονται στην ενταύθα ιστορική Βιβλιοθήκη της Ανδρίτσαινας.

Μετά από αυτή τη σύντομη αναφορά μου στην Εφημερίδα του Συλλόγου μας «ΤΑ ΠΕΤΡΑΛΩΝΑ», επιτρέψτε μου να αναφερθώ με συντομία στη γενικότερη συμβολή του τοπικού Τύπου στη διατήρηση της ιστορικής μνήμης των τοπικών κοινωνιών.

Η ιστορική μνήμη αποτελεί θεμελιώδες στοιχείο της ταυτότητας κάθε κοινωνίας (της τοπικής αλλά και της ευρύτερης). Μέσα από αυτήν οι άνθρωποι γνωρίζουν τις ρίζες τους, κατανοούν τις εμπειρίες των προηγούμενων γενεών και διαμορφώνουν την πολιτιστική τους συνείδηση. Η τοπική ιστορία, αν και συχνά δεν προβάλλεται από τα εθνικά μέσα ενημέρωσης, αποτελεί σημαντικό μέρος της εθνικής ιστορίας. Στη διατήρηση αυτής της μνήμης ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν οι τοπικές εφημερίδες. Αποτελούν όχι μόνο μέσα ενημέρωσης αλλά και ιστορικά αρχεία, φορείς πολιτισμού και χώρους δημόσιου διαλόγου. Μέσα από τα δημοσιεύματά τους διασώζονται γεγονότα, πρόσωπα, κοινωνικές αλλαγές και πολιτιστικές εκδηλώσεις που διαφορετικά θα είχαν ξεχαστεί. Με τη συνεχή καταγραφή όλων αυτών των στοιχείων, οι τοπικές Εφημερίδες δημιουργούν ένα πολύτιμο αποθετήριο και ένα θησαυροφυλάκιο πληροφοριών, το οποίο διατηρεί τη συλλογική μνήμη και συμβάλλει στην κατανόηση του παρελθόντος.

ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ

Μέσα από τις στήλες του τοπικού τύπου γίνεται:

1. Καταγραφή της καθημερινής ιστορίας

Οι τοπικές εφημερίδες καταγράφουν γεγονότα που, αν και μπορεί να φαίνονται μικρής σημασίας σε εθνικό επίπεδο, αποτελούν καθοριστικά στοιχεία της ιστορίας μιας τοπικής κοινωνίας. Δημοσιεύουν ειδήσεις για δημοτικά έργα, εκπαιδευτικές δράσεις, αθλητικές επιτυχίες, κοινωνικές εκδηλώσεις, θρησκευτικές γιορτές, πολιτιστικά φεστιβάλ και σημαντικές αλλαγές στην καθημερινότητα των κατοίκων. Με την πάροδο των χρόνων, όλες αυτές οι πληροφορίες αποκτούν ιδιαίτερη ιστορική αξία.

2. Δημιουργία ιστορικού αρχείου

Κάθε φύλλο μιας τοπικής εφημερίδας αποτελεί ένα ιστορικό τεκμήριο. Τα αρχεία των εφημερίδων χρησιμοποιούνται από ιστορικούς, πανεπιστημιακούς, φοιτητές, δημοσιογράφους και ερευνητές για τη μελέτη της τοπικής ιστορίας. Μέσα από αυτά μπορούν να ανασυνθέσουν σημαντικά γεγονότα, να παρακολουθήσουν τις κοινωνικές και οικονομικές μεταβολές και να συγκρίνουν διαφορετικές ιστορικές περιόδους.

3. Διατήρηση της συλλογικής μνήμης

Η συλλογική μνήμη μιας κοινωνίας διαμορφώνεται από τις κοινές εμπειρίες και τα γεγονότα που έχουν σημαδέψει τους κατοίκους της. Οι τοπικές εφημερίδες συμβάλλουν στη διατήρηση αυτής της μνήμης δημοσιεύοντας αφιερώματα σε ιστορικές επετείους, πολεμικά γεγονότα, φυσικές καταστροφές, σημαντικές προσωπικότητες και κοινωνικούς αγώνες. Έτσι, οι νεότερες γενιές αποκτούν γνώση για το παρελθόν του τόπου τους.

4. Ανάδειξη τοπικών προσωπικοτήτων

Συχνά οι τοπικές εφημερίδες προβάλλουν ανθρώπους που συνέβαλαν στην πρόοδο της περιοχής, αλλά δεν είναι ιδιαίτερα γνωστοί σε εθνικό επίπεδο. Πρόκειται για εκπαιδευτικούς, γιατρούς, καλλιτέχνες, επιχειρηματίες, αθλητές, εθελοντές ή απλούς και άγνωστους ανθρώπους, που διακρίθηκαν για την κοινωνική τους προσφορά. Με τον τρόπο αυτό διατηρείται ζωντανή η μνήμη τους και αναγνωρίζεται η συμβολή τους στην ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας.

5. Προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς

Ένας ακόμη σημαντικός ρόλος των τοπικών εφημερίδων είναι η ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς. Στις σελίδες τους δημοσιεύονται άρθρα σχετικά με:

- παραδοσιακά ήθη, έθιμα , γιορτές, πανηγύρια
- λαϊκή μουσική και χορούς,
- τοπικές συνταγές και γαστρονομία,
- αρχαιολογικούς χώρους και ιστορικά μνημεία,
- λαογραφικά στοιχεία και τοπικές παραδόσεις.
- ξεχασμένα και παρατημένα επαγγέλματα και δραστηριότητες

Με αυτόν τον τρόπο ενισχύεται η πολιτιστική ταυτότητα της περιοχής και καλλιεργείται ο σεβασμός προς την παράδοση.

6. Διάσωση προφορικών μαρτυριών

Πολλές τοπικές εφημερίδες δημοσιεύουν συνεντεύξεις ηλικιωμένων κατοίκων, αγωνιστών, ή ανθρώπων που έζησαν σημαντικά ιστορικά γεγονότα. Οι προσωπικές αυτές αφηγήσεις είναι ανεκτίμητες δεξαμενές τοπικών πληροφοριών και καθίστανται ιστορικές πηγές, καθώς διατηρούν εμπειρίες, οι οποίες διαφορετικά θα χάνονταν με το πέρασμα του χρόνου.

7. Συμβολή στην εκπαίδευση

Τα δημοσιεύματα των τοπικών εφημερίδων αξιοποιούνται από μαθητές σε σχολικές εργασίες, τοπικές ιστορικές έρευνες και εκπαιδευτικά προγράμματα. Οι μαθητές γνωρίζουν την ιστορία του τόπου τους μέσα από αυθεντικές πηγές, αναπτύσσοντας δεξιότητες ιστορικής έρευνας και κριτικής σκέψης.

8. Ψηφιοποίηση και πρόσβαση στα αρχεία

Τα τελευταία χρόνια κάποιες τοπικές εφημερίδες έχουν ψηφιοποιήσει το αρχείο τους. Η ψηφιοποίηση προσφέρει:

- εύκολη πρόσβαση σε παλαιά φύλλα,
- προστασία του έντυπου υλικού από φθορά,
- δυνατότητα αναζήτησης πληροφοριών,
- αξιοποίηση του υλικού από ερευνητές σε όλο τον κόσμο..

Γνωρίζουμε όλοι μας, βέβαια, πόσο δαπανηρή είναι η διαδικασία της ψηφιοποίησης.

9. Αντιμετώπιση της λήθης και της παραποίησης της ιστορίας

Οι τοπικές εφημερίδες αποτελούν αξιόπιστες πηγές τεκμηρίωσης. Μέσα από τη χρονολογική καταγραφή γεγονότων και την ύπαρξη φωτογραφιών, εγγράφων και μαρτυριών συμβάλλουν στην αποφυγή της παραποίησης της ιστορίας και στη διατήρηση αντικειμενικών στοιχείων για το παρελθόν. Και:

10. Σε πολλές Εφημερίδες δημοσιεύονται άρθρα ή αφιερώματα στις τοπικές διαλέκτους και στα γλωσσικά τοπικά ιδιώματα.

Συγκεκριμένα Καταγράφουν:

- παλιές και σπάνιες λέξεις,
- τοπικές εκφράσεις της ντοπιολαλιάς,
- παροιμίες και ανέκδοτα,
- δημοτικά τραγούδια,
- λαϊκές αφηγήσεις.
- Στις τοπικές Εφημερίδες της περιοχής μας , ο Λυνιστιάνος συμπατριώτης μας Κωνσταντίνος Μιχελής δημοσιεύει σε συνέχειες στην Εφημερίδα Η ΛΙΝΙΣΤΑΙΝΑ τις «Ντοπιοκουβέντες της Λινίσταινας» και ο ομιλών στην Εφημερίδα μας «ΤΑ ΠΕΤΡΑΛΩΝΑ» δημοσίευσα στο φύλλο 69 τον Ιούνιο του 2024 ένα άρθρο με τίτλο: « Η ντοπιολαλιά της Βερβίτσας». Με αυτό τον τρόπο διατηρείται ένα σημαντικό κομμάτι της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς μας.

Παρά τη μεγάλη τους συνεισφορά, που αναφέρθηκε πιο πάνω, οι τοπικές εφημερίδες αντιμετωπίζουν σήμερα σημαντικές δυσκολίες και βρίσκονται αντιμέτωπες με σοβαρά προβλήματα:

Και συγκεκριμένα

- Διαπιστώνονται οικονομικά προβλήματα για την έκδοσή τους,
- μείωση της κυκλοφορίας των έντυπων φύλλων,
- ανταγωνισμό από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης,
- δυσκολία προσέλκυσης νέων δημοσιογράφων,
- υψηλό κόστος ψηφιοποίησης των αρχείων.

Η στήριξη των τοπικών εφημερίδων από την πολιτεία, τους δήμους, τους οικονομικούς χορηγούς, αλλά και από τους απλούς πολίτες είναι απαραίτητη, ώστε να συνεχίσουν να επιτελούν τον σημαντικό κοινωνικό και ιστορικό τους έργο και να διαδραματίζουν ρόλο που έχουν αναλάβει να υπηρετήσουν.

Τελειώνοντας αυτή την παρουσίασή μου και ευχαριστώντας σας για την υπομονή σας και την προσοχή σας, συνοψίζω στα εξής:

Η Εφημερίδα μας «ΤΑ ΠΕΤΡΑΛΩΝΑ», μαζί με τις άλλες τοπικές Εφημερίδες, αποτελούν αναντικατάστατους θεματοφύλακες της ιστορικής μνήμης. Με την καθημερινή καταγραφή των γεγονότων, τη διατήρηση πολύτιμων αρχείων, την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς, τη διάσωση προφορικών μαρτυριών και την προβολή των ανθρώπων και των παραδόσεων κάθε τόπου, συμβάλλουν αποφασιστικά στη διαμόρφωση και διατήρηση της τοπικής ταυτότητας. Παρά τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν στη σύγχρονη ψηφιακή εποχή, εξακολουθούν να αποτελούν πολύτιμες πηγές γνώσης και ιστορικής τεκμηρίωσης. Η προστασία και η ενίσχυσή του τοπικού Τύπου δεν αφορά μόνο την ενημέρωση των πολιτών, αλλά και τη διαφύλαξη της πολιτιστικής και ιστορικής κληρονομιάς για τις επόμενες γενιές. Έτσι, οι τοπικές εφημερίδες συνεχίζουν να λειτουργούν ως ο συνδετικός κρίκος ανάμεσα στο παρελθόν, το παρόν και το μέλλον κάθε τοπικής κοινωνίας.

Πολύ εύστοχα, λοιπόν, από την επιτροπή οργάνωσης της σημερινής μας εκδήλωσης, δόθηκε σε αυτή ο πετυχημένος τίτλος:

«Φωνές και ιστορίες του τόπου, από το χθες στο σήμερα και το αύριο»

Και πάλι ευχαριστώ πολύ.

Σάββατο 08 Αυγούστου 2026

Κωνσταντίνος Αλεξ. Μανουσόπουλος

Καθηγητής Φιλόλογος

Εκπρόσωπος της Εφημερίδας «ΤΑ ΠΕΤΡΑΛΩΝΑ»